

سیستم دو ملکه ای در پرورش زنبور عسل

بیژن محمودی، سلیمان پناهعلی زاده 1

استفاده از یک ملکه در هر کندو روش متداول و شناخته شده‌ای در پرورش زنبور عسل به حساب می‌آید. سود جستن از ملکه‌ای جوان و نژاد مناسب و مراقبت‌های ویژه از کندو، روش شناخته شده‌ای برای زنبورداران است. در این حالت عملکرد کندو به شدت وابسته به سلامت و توان ملکه مذکور است و چنانچه به هر دلیلی ملکه کندو ضعیف و ناتوان شود عملکرد کندو به شدت افت خواهد کرد. همچنین جایگزینی ملکه باعث تاخیر شروع تولید و کاهش عملکرد می‌شود؛ از این رو در این مقاله سعی به معرفی و استفاده از سیستم دو ملکه‌ای در یک کندو می‌پردازیم.

هدف اصلی اجرای سیستم دو ملکه‌ای، افزایش عملکرد کندوها است. با توجه به اینکه با افزایش جمعیت کلنی، عملکرد و راندمان کلنی نیز افزایش خواهد یافت باید سعی شود که به طرق مختلف جمعیت را افزایش دهیم.

در این سیستم پرورش، عملکرد کلنی‌ها از طریق ازدیاد جمعیت به علت فعالیت دو ملکه در مقایسه با حالت عادی سیستم پرورشی، افزایش می‌یابد. شایان ذکر است انتقال ملکه از کندوهای مجاور همان زنبورستان و یا از زنبورستان‌های دیگر و یا ملکه اصلاح نژاد شده انجام می‌پذیرد. زمان اجرای عملیات سیستم دو ملکه ای ۵ تا ۷

هفته قبل از شروع جریان شهد طبیعی می‌باشد. به طور مثال اگر در منطقه‌ای عسل‌گیری در تیر ماه انجام

می‌شود عملیات باید از اواسط اردیبهشت شروع گشود.

مزایا و محاسن سیستم دو ملکه ای

- ۱- مشکل بچه دهی در چنین کندوهایی وجود ندارد.
- ۲- عملکرد خیلی خوب و بالایی دارند.
- ۳- این کندوها در پایان فصل شرایط بسیار مساعدی برای زمستان‌گذرانی دارند.

۴ - تعویض ملکه پیر و مسن به طور خودکار صورت می‌گیرد؛ بدون اینکه وقفه ای در تخمگذاری ایجاد شود (در ۹۵ درصد موارد ملکه جوان ملکه پیر را کشته و خود، ملکه کندو می‌شود)

معایب و اشکالات سیستم دو ملکه ای

۱ - به نیروی کارگری بیشتری نیاز است.

۲ - تعیین زمان دقیق و معین اجرای عملیات، مشکل است (عملیات این سیستم باید در زمان معینی اجرا شود).

۳ - حمل و نقل چنین کندوهایی مشکل است.

۴ - امکان افتادن کندوها در اثر بادهای شدید وجود دارد.

۵ - استقرار کندوها در زمین‌های غیر مسطح و ناهموار مشکل است.

چگونگی عملیات

در نیمی از بدنه اصلی کندوی قوی و سالم، قابهای نوزادان را قرار داده و نیم دیگر را با قاب گرده، پوکه (قاب موم بافی شده سالهای قبل که اکنون فاقد نوزاد، عسل و گرده بوده و فقط حجره‌های خالی دارد) و قابهای عسل و حدود ۴۰ درصد زنبوران بالغ پر می‌کنیم. ملکه اصلی را نیز در بدنه اصلی مستقر نموده و روی بدنه شبکه مانع عبور ملکه قرار می‌دهیم. سپس بسته به میزان جمعیت کندو، دو طبقه یا دو نیم طبقه روی شبکه ملکه می‌گذاریم و بعد روی طبقه بالایی یک سرپوش داخلی قرار می‌دهیم. (این سرپوش از جنس فیبر بوده و وسط آن یک سوراخ تعبیه شده که به وسیله توری مسدود گردیده است) سپس روی سرپوش فیبر یک طبقه دیگر قرار داده و مابقی قابهای نوزادان، قابهای عسل، پوکه، گرده و بقیه نوزادان بالغ را در این طبقه مستقر نموده و یک ملکه نیز به آن معرفی می‌نماییم. همچنین یک دریچه پرواز هم‌جهت با دریچه پرواز پایین برای این طبقه درست می‌کنیم. در این حالت زنبوران فقط ارتباط فرمونی با هم دارند. این روند ادامه دارد تا زمانی که اولین شهد به کندو آورده شود. در این موقع باید دو جمعیت را با هم یکی کرد. به این ترتیب که ابتدا فیبر

سرپوش داخلی را برداشته و به جای آن روزنامه می‌گذاریم تا جمعیتها به تدریج با هم مخلوط شوند، ملکه‌ها نیز ممکن است تا مدتی با هم زندگی مسالمت آمیزی داشته باشند. البته می‌توان نسبت به حذف ملکه ضعیف-تر اقدام نمود و در غیر این صورت ملکه جوان ملکه مسن تر را کشته و خود ملکه اصلی کندو می‌شود.

لازم به ذکر است که دریچه پرواز کندوی طبقه فوقانی باید در جهت کندوی بدنه باشد تا در ادغام کندوها مشکلی پیش نیاید. به طور کلی عملکرد کندوی دو ملکه احتمالاً بالاتر از دو کندو به طور جداگانه خواهد بود.

مثلاً اگر دو کندو به طور جداگانه هر کدام ۱۵ کیلو گرم و در مجموع ۳۰ کیلو گرم محصول بدهد یک

کندو با سیستم دو ملکه ای بیش از ۳۰ کیلو گرم محصول خواهد داد. در موارد زیادی محصول یک کندو با

سیستم دو ملکه ای بیش از ۲ برابر محصول با دو کندوی مجزا خواهد بود.

در روش دیگر، بر روی بدنه اصلی یک طبقه می‌گذاریم و روی طبقه شبکه مانع عبور ملکه قرار می‌دهیم و بعد دو طبقه یا دو نیم طبقه روی شبکه ملکه قرار می‌دهیم. سپس یک توری دو جداره که دارای چشمه‌های ریز باشد بر روی طبقه آخر گذاشته و در نهایت روی توری یک بدنه قرار می‌دهیم. اگر ضرورت داشت می‌توان بر روی آن بدنه، یک طبقه دیگر قرار داد. با شروع شهد منطقه شبکه توری و شبکه ملکه را برداشته و به جای آن روزنامه قرار می‌دهیم تا جمعیتها مخلوط شوند.